

Talarstöd till bild 1 av 21

Åtgärda och följ upp

Introducera lektionen: Vi behöver göra gör allt vi kan för att ingen ska drabbas av ohälsa och olyckor på arbetet. Och vi behöver jobba för en arbetsmiljö där vi trivs och har förutsättningar att klara vårt jobb. Då blir det viktigt att åtgärda de arbetsmiljörisker som finns och även följa upp att åtgärder fått effekt, och det ska vi prata om i den här lektionen.

Kunskapsmål för lektionen:

- Ha kännedom om olika typer av åtgärder.
- Ha kunskap om hur man följer upp åtgärder.
- Ha kännedom om vad som bör ingå i den årliga uppföljningen av arbetsmiljöarbetet.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild 2 av 21

Åtgärda - tredje steget i SAM-hjulet

Det betyder att vi behöver arbeta med både förebyggande och främjande åtgärder – fokusera både på risk- och friskfaktorer i verksamheten.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild 3 av 21

Åtgärda direkt och så snart det är möjligt

Budskap: Vänta inte med att åtgärda om ni upptäcker risker!

Har ni särskilda mallar för handlingsplaner? Eller rutiner för hur handlingsplanerna ska hanteras? Visa och berätta för deltagarna.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild 4 av 21

Vidta åtgärder enligt åtgärdstrappan

I den här ordningen ska man enligt lagen åtgärda risker. Det bästa är förstås om man kan ta bort risken helt, men ibland är det inte möjligt. Då behöver man försöka minska riskerna så att de är acceptabla. Är riskerna inte acceptabla, så har arbetsgivaren skyldighet att förse arbetstagarna med personlig skyddsutrustning. Det går inte att hoppa över steg 1 och 2 i åtgärdstrappan och bara förse medarbetarna med personlig skyddsutrustning.

Försiktighetsprincipen: I varje situation där det finns osäkerhet om åtgärder som gjorts räcker, är det klokt att inte chansa. Ta då hellre beslut om ytterligare skyddsåtgärder än att utsätta människor för risk.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild 5 av 21

Om det finns allvarliga risker i arbetet

- Personlig skyddsutrustning: Kan betryggande skydd mot ohälsa eller olycksfall inte nås på annat sätt, ska personlig skyddsutrustning användas. Denna ska tillhandahållas genom arbetsgivarens försorg.
- Skriftliga instruktioner: Instruktionerna ska vara anpassade efter målgrupp och hållas aktuella.
- Tillräckliga kunskaper: Arbetsgivaren ska säkerställa att arbetstagare har fått tillräckliga instruktioner för att utföra arbetet säkert. Här är en bra introduktion i arbetet viktig.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild 6 av 21

Åtgärder handlar om mer än att ta bort risker

Det handlar om balans. Problem och arbetsmiljörisker behöver vi ha koll på och hantera, men vi behöver också fokusera på det som fungerar bra och främja en god arbetsmiljö.

Att jobba med fokus på målen, det vill säga de tillstånd i vår arbetsmiljö som vi vill uppnå, upplevs ofta som positivt och engagerande. Så kom ihåg att också titta på det som fungerar, hur vi vill ha det och hur vi kan nå dit.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild 7 av 21

Friskfaktorer

Det här är de åtta friskfaktorer som forskningen visar kännetecknar organisationer med låg och stabil sjukfrånvaro.

Om vi strävar efter att stärka de här friskfaktorerna med olika insatser så har vi mycket att vinna.

Friskfaktorer kan användas när mål för arbetsmiljön ska formuleras och på så sätt beskriva ett önskat läge.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild 8 av 21

Organisatoriska och sociala åtgärder - några exempel

Här är exempel på organisatoriska och sociala åtgärder. Åtgärderna behöver möta den utmaning, problem eller det mål ni har för att förebygga ohälsa och olycksfall och ha en god arbetsmiljö.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild 9 av 21

Talarstöd till bild 10 av 21

Tekniska och fysiska åtgärder - några exempel

Här är exempel på tekniska och fysiska åtgärder. Åtgärderna behöver möta den utmaning, problem eller det mål ni har för att förebygga ohälsa och olycksfall och ha en god arbetsmiljö.

Egna anteckningar

Hur kommer vi fram till rätt åtgärder?

Alla behövs i arbetet med åtgärder, både när det gäller att ta fram lösningar som är anpassade efter verksamheten och allas olika förutsättningar och för att utvärdera olika insatser.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild 11 av 21

Lägg tid på analys med metoden Fem Varför

En metod för analys kan ge en ram för dialog kring ett utvecklingsarbete. Har man deltagit i analysen går det också ofta lättare att genomföra åtgärden.

Fem frågor är lagom för att komma åt grundorsaken. Ställer man färre frågor finns risk att man åtgärdar symptom och ställer man fler frågor finns det risk att problemet inte går att lösa då vi kommer fram till orsaker som ligger bortom våra förutsättningar att lösa.

På nästa sida finns ett exempel som visualiserar metoden.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild 12 av 21

Metoden "fem varför"

Det här är ett exempel på hur man kan bygga upp en grundorsaksanalys med hjälp av metoden 5-varför.

Fråga gärna deltagarna om de kan tänka sig att använda metoden och tankesättet i sitt arbete.

Uppmuntra deltagarna att identifiera en utmaning eller problem som de har och testa metoden.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild **13 av 21**

Följa upp - Fjärde steget i SAM-hjulet

Det behöver finnas tid i verksamheten för att utvärdera olika insatser så att man har möjlighet att se om det fungerat eller om nya risker har uppstått. Använd handlingsplanerna som stöd.

När ni genomfört en åtgärd så planera direkt för uppföljning. Sätt ett datum och boka in i kalendern så är det lättare att komma ihåg.

Förutom att vi ska följa upp alla åtgärder så behöver vi följa upp hur det systematiska arbetsmiljöarbetet fungerar. Det ska som minst göras årligen.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild **14 av 21**

Uppföljning av åtgärder

Detta är de frågor som ni ska ställa när ni följer upp åtgärder. Utifrån svaren får ni reda på om ni behöver justera åtgärderna, sätta in fler åtgärder eller om risken är borta eller acceptabel.

När ni ska följa upp beror på åtgärd. Innebar åtgärden exempelvis en förändring eller en utbildningsinsats kanske uppföljningen ligger några månader bort i tiden för att kunna säga någonting om effekten.

Vid förändringar kan det vara bra att sätta ett tydligt uppföljningstillfälle när medarbetarna vet att de kan komma med eventuella synpunkter.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild **15 av 21**

Årlig uppföljning av arbetsmiljöarbetet

Det finns bra mallar för årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet. De brukar ofta täcka in att man ser till att all dokumentation är på plats. Ett bra sätt är att också fråga medarbetarna hur de tycker att det fungerar.

Berätta vilka som gör den årlig uppföljningen hos er. Det kan se olika ut – ofta görs det både på lokal och central nivå i en organisation. Visa också om ni har mallar som de ska använda för uppföljningen.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild **16 av 21**

Om åtgärder och uppföljning

Tidsåtgång: Cirka 5 minuter.

Filmen syftar till att ge kunskap om åtgärder och inspiration till hur andra har gjort.

Medverkande verksamheter: Västerviks tvätteri (Region Kalmar), GIS (Haninge kommun), Andersbergs hälsocentral (Region Gävleborg).

Egna anteckningar

Talarstöd till bild **17 av 21**

Om att åtgärda och följa upp arbetsmiljön

Inget talarstöd finns till denna bild.

Egna anteckningar

Skapad: 2024-10-13

Talarstöd till bild **18 av 21**

Hur gör vi hos oss?

Tidsåtgång: Cirka 20 minuter.

Instruktion:

1. Dela in gruppen i mindre grupper.
2. Be en i varje grupp att dokumentera vad gruppen kommer fram till.
3. Återsamlas och låt grupperna berätta för varandra.

Tips: Uppmana deltagarna att ta någon minut att tänka enskilt innan gruppen börjar prata med varandra.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild **19 av 21**

Följ upp åtgärder - Tips på verktyg

Aktiviteten är en del av Suntarbetslivs verktyg SAM-verkstan som är chefen och skyddsombudets verktyg för att få snurr på arbetsmiljöarbetet.

Instruktion: Gå igenom mallen tillsammans för att bekanta er med verktyget. Ont om tid? Följ upp träffen med ett mail med länkar till verktyget.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild **20 av 21**

Snabbuppföljning i vardagen

Aktiviteten är en del av Suntarbetslivs verktyg SAM-verkstan som är chefen och skyddsombudets verktyg för att få snurr på arbetsmiljöarbetet.

Instruktion: Avrunda lektionen genom att göra någon av uppföljningsfrågorna! Ont om tid? Följ upp träffen med ett mail med länkar till verktyget.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild **21 av 21**

Tack och bra jobbat!

Inget talarstöd finns till denna bild.

Egna anteckningar